

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

Derleme Makale

Makale Geliş Tarihi: 23.03.2024

Makale Kabul Tarihi: 29.04.2024

MİMARİ BİR AKIM OLAN BRÜTALİZMİN GRAFİK TASARIM ALANINDA KULLANIMI

Yunus Őafak KAHRAMAN*

Öz

Genel anlamda mimariyle ilişkilendirilen brütalizm; ressam, heykeltıraşlar, fotoğrafçılar ve tasarımcılar tarafından da benimsenen bir görsel sanat tarzıdır. II. Dünya Savaşının sonunda modern mimari hareketinin bir devamı olarak ortaya çıkan brütalizm akımı, 1950-1980 yıllarında kısa sayılabilecek bir dönemde oldukça popüler hale gelmiş ve dünyanın dört bir yanında bu akımın ikonik mimari eserleri inşa edilmiştir. Brütalizm felsefesi ve mimari özellikleri kendi döneminde oldukça ilgiyle karşılanmış ve gelecekle ilişkilendirilmiş olmasına rağmen 80'li yıllara geldiğinde yoğun eleştirilere maruz kalmış hatta birçok brütalist hükümet binası yıkılmaktan kurtulamamıştır. Bu mimari akımın son bulmasının en önemli nedenleri olarak hükümetlerin politika değişimleri ve binaların iyi yaşlanmaması gösterilmektedir. Mimari anlamda günümüzde bu anlayışla inşa edilen bina sayısı parmakla sayılabilecek kadar azdır. Günümüzde brütalist mimarinin görenleri kendine hayran bırakan ve dönemine meydan okuyan devasa yapıları, başka sanat dallarına ilham kaynağı olmuştur. Brütalizmin geometrik formları ve ham malzemeyi kullanmasından ilham alan mobilyalar, beton malzemeyle yapılmış mutfak araç gereçleri, kullanışlı objeler, modüler heykeller ve grafik tasarımları günlük hayatımızda görmek mümkündür. Özellikle brütalist web sitesi tasarımları, giderek daha popüler hale gelmeye başlamıştır. Brütalist tasarımın malzemelerin sergilenmesi, sade renk paleti, süslemelerden arındırılmış olmak, modüler ve tekrarlanan tasarım öğeleri, anıtsallık gibi özellikleri belirli ilkeler halinde sistemleştirilmiş olmasına rağmen akımın tasarım alanında karşılaştığı en büyük zorluk, bu tasarım ilkelerinin uygulanışının yalnızca tasarımcıdan tasarımcıya değil, ortamdaki ortama da değişlik göstermesidir. Görsel sanatların hemen hemen bütün dallarında brütalist akımın tasarım öğeleri benimsenerek oluşturulmuş eserler günümüzde de ilgiyle karşılanmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada brütalizmin tarihi, felsefesi ve tasarım özellikleri, günümüzdeki grafik tasarım örnekleriyle birlikte

* Arş. Gör., KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İletişim ve Tasarım Bölümü, yunus.safak.kahraman@karatay.edu.tr, ORCID: 0009-0001-4304-9790.

Bu çalışma için etik kurul onayına ihtiyaç duyulmamıştır.

**Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 12, 2024 Bahar,
e-ISSN: 2651-4605**

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

açıklanmaya çalışılmış, Brütalist tasarım öğelerinden yola çıkılarak iki afiş tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Brütalizm, Brütalist Yapı, Brütalist Tasarım, Grafik Tasarım.

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

The Use of Brutalism Architectural Syle in Graphic Design

Abstract

Generally associated with architecture, brutalism is a visual art style that has also been embraced by painters, sculptors, photographers, and designers. Emerging as a continuation of the modern architecture movement at the end of World War II, the brutalism movement became very popular in a short period between 1950-1980 and iconic architectural works of this movement were built all over the world. Although the philosophy and architectural features of brutalism were met with great interest and associated with the future in its own time, it was subjected to intense criticism in the 80s and even many brutalist government buildings were demolished. The most important reasons for the end of this architectural trend are the policy changes of governments and the fact that buildings do not age well. Architecturally, the number of buildings built with this concept today is almost negligible. Today, the massive structures of brutalist architecture, which fascinate and defy their time, have inspired other art forms. Inspired by Brutalism's use of geometric forms and raw materials, it is possible to see furniture, kitchen utensils made of concrete, useful objects, modular sculptures and graphic designs in our daily lives. Especially brutalist website designs have become increasingly popular. Although the features of brutalist design such as the display of materials, simple colour palette, being free of ornaments, modular and repeated design elements, monumentality have been systematized as certain principles, the biggest challenge faced by the movement in the field of design is that the application of these design principles varies not only from designer to designer but also from environment to environment. In almost all branches of visual arts, works created by adopting the design elements of the brutalist movement are still welcomed with interest today. For this reason, in this study, the history, philosophy and design features of brutalism were tried to be explained together with examples of graphic design today, and two posters were designed based on Brutalist design elements.

Keywords: Brutalism, Brutalist Architecture, Brutalist Design, Graphic Design.

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

Brütalizmin Tarihi ve Felsefesi

Brütalizm kelimesinin kökeni, Fransızca bir tabir olan bétonbrut, kelimesinden gelmektedir. İşlenmemiş ham beton anlamında kullanılan bu tabir, aynı zamanda akımın en temel prensibi olan malzemenin yalınlığını anlatmaktadır. Malzemeden esinlenerek béton-brut kelimeleriyle türetilmiş bir isimle anılan bu akım, bazı kesimler tarafından acımasız olarak nitelendirilir. Bunun sebebi özellikle Doęu Avrupa ülkelerindeki bu stil örneklerinin, keskin açıları ve keskin formlara sahip olmasıdır (Michael J. Lewis). Mimarlıkla ilgili bir terim olarak ortaya çıkan brütalizm kelimesi, ilk olarak 1949’da Villa Göth adlı kare tuğlalı bir evi tanımlamak için İsveçli bir mimar olan Hans Asplund tarafından ifade edilmiştir. Hopkins (2014), brütalizmi, başlangıçta mimar Alison ve Peter Smithson’ın çalışmalarının etrafında merkezlenen modernist mimarinin bir dalı olarak tanımlar. İkisinin, Le Corbusier’in savaş sonrası çalışmalarından ilham aldığını belirtir. Smithson’ların 1954 yılında yaptığı Hunstanton School’da borular ve elektrik hatlarını açıkta bırakma kararı almaları bu akımı bina formunda hayata geçirmiştir. Yapı malzemelerinin kasıtlı olarak ham bırakıldığı süslemelerden uzak yapılar, birer birer yükselirken aynı zamanda bu tarz sistemleştirilmeye çalışılmıştır. Brütalizm manifestosu, 1955’teki The Architectura Review Dergisi’nde, Reyner Banham’ın “Yeni Brütalizm” başlıklı makalesini yayınlamasıyla dikkatleri üzerine çekmiştir (Mould, 2017, s. 701). Banham, 1960’ların sonunda kaleme aldığı “Yeni Brütalizm: Etik mi Estetik mi” adlı kitabında brütalizmi, bir mimari devrim olarak nitelendirir ve ardındaki mimari felsefeyi açıklar. Bu sayede brütalizm daha iyi anlaşılır ve daha geniş bir mimar kitlesi tarafından kabul görür.

Resim 1: Brütalist mimari örnekleri (soldan sağa Geisel Library-Kaliforniya, Royal National Theatre-Londra).

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

XIX. yüzyılda yaşanan endüstri devrimi toplumsal sınıfları, üretim tarzını ve sanat anlayışlarını değiştirmiştir. Ekonomik değişime paralel olarak sanatsal çerçevede yaşanan değişim ve gelişmeler, II. Dünya Savaşı sonrasında halkın konut yetersizliğinden kaynaklı ihtiyaçlarının karşılanamaması ve ekonomik sıkıntılar, hızla yeniden inşa edilmesi gereken Avrupa'da yeni bir mimari stilin doğmasına neden olmuştur (Kiremitçi ve Kılınç, 2016, s. 83). O dönemde ortaya çıkan konut yetersizliği sorunu, ucuz olması ve hızlı işlenebilmesinden dolayı endüstriyel bir malzeme olan betonun kullanımıyla çözülmeye çalışılmıştır. Diğer yandan betonun yoğun olarak uygulandığı brütalist devasa yapılar, bazı ülkelerde siyasi gücün bir göstergesi olduğu düşünülerek inşa edilmiştir. Bu yeni mimari akım, İngiltere ve Avrupa'nın birçok kentinde kamu kurumları, özellikle hükümet binaları, kültürel kompleksler, okullar, üniversiteler ve hastaneler için tercih edilen bir stil hâline gelmiştir. Bütün dünyaya yayılan bu akımın en iyi örnekleri Avrupa, Amerika, Avusturya, İsrail, Brezilya, Rusya ve Japonya'da inşa edilmiştir. 50, 60 ve 70'li yıllarda en popüler dönemini geçiren brütalizm, 1980'lere geldiğinde, etkisini yavaş yavaş yitirmiştir. Dönemin ideolojik düşüncelerinin etkisinin azalması; ham betonun iyi yaşlanmaması, su hasarı ve genel estetiği azaltan çürüme belirtileri, bu durumun teorik ve yapısal nedeni olarak gösterilebilir. Seksenlerden sonra bu akıma ait yapılar, yoğun eleştirilere maruz kalmış yapısal nedenlerle, hayranlarının tepkilerine rağmen teker teker yıkılmaya başlamışlardır. Bu yapıları çirkin ve hissiz yapılar olarak yorumlayan bazı kesimlere rağmen döneminin sosyal ve siyasi durumunun doğal bir yansıması olarak ortaya çıkan geometrik formlardaki bu etkileyici yapılar, bugün onları bu kadar çekici kılan Őeylerin bir parçası olan grafik kalitesine sahiptir (Stewart, 2018).

Banham'ın, kendi anlatımıyla tanımladığı brütalizmin yapısal anlamda üç temel prensibi vardır: Görüntü olarak hatırlanabilirlik, yapının açık sergisi ve malzemelerin olduğu gibi kendi nitelikleri ile değerlendirilmesi (Banham, 2011, s. 19). Brütalist mimari; tipik olarak baş döndürücü büyüklükte, kale benzeri, konstrüksiyonun dışarıdan rahatça anlaşıldığı binalar tasarlar; yapılar, bir bütün içinde gruplanmış ya da düzenlenmiş özel fonksiyonlu alanların modüler olarak tekrar etmesiyle kütleli bir hale gelir (Savaş, 2017). Bu tekrarlanan geometrik Őekillere sahip yapılardaki fonksiyonlardan bir ya da birden fazlasının abartılması yoluyla yapının tanınabilirliğinin sağlanması mümkün olur. Bu özellik

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

mimari tasarımda, “kimliği bileşenleriyle belirtme” felsefesinden hareket ederek mimarlığa yeni bir boyut getirmiştir (Kiremitçi ve Kılınç, 2016, s. 83). Bu özelliğiyle brütalizm, Le Corbusier’in “mimari, ham malzemelerle etkileyici ilişkiler kurmaktır” tanımıyla da paralellik gösterir. Doksan dereceye bağlı kalmakla beraber herhangi bir binada, o binayı oluşturan çeşitli işlevlerin kendilerini dışarıya vurma zorunluluğu vardır. “Biçim”i bazı işlevlere dayandırmak, işlevleri gizlemeden ortaya çıkararak bunlardan bilinçli olarak estetik yaratmak brütalizmin temel ilkelerindedir (Salgın, 2007). Son olarak malzeme olduğu gibi kullanılmış, renk ya da başka süsleyici elemanlar kullanılmadan biçimler oluşturulmuştur (Savaş, 2017). Genellikle ham beton, elik ve camlardan oluşan birçok brütal binada, inşaatta kullanılan kontrplak kasanın damgası beton üzerinde görülebilir, kullanılan tuğlalar düzleştirilmez veya aşıap bileşenlerle süslenmez (Mould, 2017, s. 701). Brütalizmin mimari yapılarda geçerli olan bu yapısal prensiplerinin karakteristik özellikleri, genel anlamda diğer sanat dallarında da etkili olmuştur.

Brütalizmin Tasarıma Etkileri ve Bugünü

Bürütalizm, sadece beton kullanımıyla özdeşleşen bir mimari tavır değildi. Tasarım ve yapı teknolojisinin kullanımında, malzeme seçimindeki tutarlılığın ifadesiydi. O günlerin en yaygın malzemesi olan betonun, dış cephesinde sıva olmaksızın kullanılması, betona heykelimsi ifadeler vererek yapı malzemesinin tasarıma dahil edilmesiyle mimaride hayat bulan (Stewart, 2018) brütalizm, ressamlar, heykeltıraşlar, grafik tasarımcılar ve fotoğrafçılar tarafından da benimsenen bir görsel sanat tarzı haline gelmiştir (Highmore, 2017, s. 205). Brütalizmin hâkim olduğu görsel desen, dikkat çekici bir şekilde Smithson’un konut kümelenmeleri için oluşturduğu kentsel planlarda, Paolozzi’nin heykellerinde ve Henderson’ın resim yapımında birbirine benzer grafik tasarımları karakterize etmektedir (Victoria, Zimmerman 2014). 1952 yılında Eduardo Paolozzi tarafından tasarlanan duvardaki boyanın üzerine yapılmış düzensiz çizgilere benzeyen bir duvar kâğıdı, Brütalizmin ham ve dürüst prensipleriyle bağlantılı kabul edilir (Highmore, 2013).

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

Resim 2: Eduardo Paolozzi tarafından tasarlanan duvar kâğıdı.

Brütalizmin günümüzdeki yorumuyla tasarlanan mobilyalarıyla beraber; ham betondan yapılmış fonksiyonel objeleri, açık hava için tasarlanmış oturakları, mutfak araç gereçleri ve aksesuarları ham malzemeleri ve geometrik formlarıyla günlük hayatımızda görmek mümkündür. Brütalizm -doğuşundan yaklaşık 70 yıl sonra- Londralı tasarımcı Liliana Ovalle (1977-)'ın koleksiyonundaki eserlere ilham vermiş, sanatçı tasarladığı küçük ölçekli objelerde malzeme olarak ham betonu kullanmıştır. Başta Le Corbusier'in mimari eserleri olmak üzere tanınmış brütalist mimari eserleri referans alan sanatçının brütalizmden ilham alan mobilya, mutfak gereçleri ve çeşitli aksesuar tasarımları mevcuttur. Kanadalı mimar ve heykeltıraş David Umemoto, brütalist mimari hareketin özelliklerini andıran ve oldukça popüler hale gelen bir heykel koleksiyonu tasarlamıştır. Kompozisyonlar temel geometri ve simetri kullanılarak oluşturulur. Tasarladığı modüler heykeller devasa soyut anıtları minyatür olarak temsil eder.

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

Resim 3: Liliana Ovalle'in brütalist objeleri ve David Umemoto'nun modüler heykel tasarımı (soldan sağa).

Kütlesel, keskin köşeli ve baskın geometrik formları ve ham malzeme kullanımıyla dikkat çeken brütalizm, sahip olduğu burjuva karşıtı karakteri sebebiyle mobilya ve ürün tasarımına da hızlı bir şekilde yansımıştır. Amerikalı heykeltıraş/tasarımcı Paul Evans (1931-1987), brütalist mobilya tasarımlarıyla öne çıkmaktadır. Metal ve ham ahşapla teknoloji ve el işçiliğini başarılı bir şekilde birleştirerek tasarladığı ürünler bu akımı temsil eden tasarımlar arasında yerini almıştır (Selçuk, 2013).

Resim 4: Paul Evans tasarımı mobilyalar.

Brütalist mimarların eserlerinde, çoğu zaman, heykelsi formları kullanmaları mimari akımı, plastik sanatlara da yakınlaştırmıştır. Özellikle seramik sanatında brütalist etkinin ortaya çıkması için gerekli biçim özellikleri: strüktürün açıklığı, anıtsal-kütlesel bir biçim olma, ham kilden,

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

sırsız ya da kısmi olarak sırlı olma, kilin plastikliğini kullanmayan geometrik bir estetiğe sahip olmasıdır. Bu özelliklerin bir araya geldiği çalışmalar için brütalist etkiden söz etmek mümkün olmaktadır (Savaş, 2017).

Grafik Tasarım ve Brütalizm

Geçtiğimiz son yıllarda mimari yapılarının yıkım tartışmalarıyla gündeme gelen brütalizm için sosyal medya, beklenmedik bir kurtarıcı olmuştur. Bütün dünyada brütalizm akımının temsilcisi olan yapıların fotoğrafları sosyal medyada hızla yayılmış, akımı temsil eden objeler, hediyelik eşyalar ve posterler ilgiyle karşılanmıştır (Saval, 2016). Mimari Brütalizmin 1980'lerde etkisini yitirdiği bilinse de bugün grafik tasarımın çeşitli alanlarında Brütalizmin yapısal prensiplerinden ilham alan tasarımlar mevcuttur. Bu tasarımlarda Brütalizmi iki ayrı fonksiyonuyla görmek mümkündür. Bunlardan ilki brütalist eserlerin görsellerinin doğrudan kullanıldığı tasarımlar diğerisi ise, Brütalizmin prensiplerine dayanarak hazırlanan tasarımlardır. Bunlardan her ikisine de grafik tasarımcı Peter Chadwick'in İngiltere ve İtalya'daki brütal yapıları konu alan ve bunlardan ilham alan posterleri örnek gösterilebilir.

Resim 5: Brütal Poster Örnekleri (Peter Chadwick).

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

Brütalizmin temel prensiplerinden hareketle birçok alanda tasarımcılar tarafından hazırlanan web site tasarımları, tipografik çalışmalar, dergi ve kitap kapakları, dijital oyunlar da vardır. Bu tasarımların son derece ham ve süslemelerden arındırılmış olması, izleyicinin dikkatini çekecek kadar iyi görünmesini sağlamaktadır. Bugün hatırı sayılır bir kitlenin, bu akımın ilkelerinden tasarımda faydalanmak istemeleri de bu nedenledir. Brütalist tasarımların görsel özelliklerini belirlemek zor olabilir. Çünkü bunlar, yalnızca tasarımcıdan tasarımcıya değil, ortamdan ortama da değişiklik göstermektedir. Bununla birlikte, brütalizm akımının izleyiciler üzerinde etki bırakan kendine has bazı özellikleri vardır.

-Malzemelerin sergilenmesi: Mimari alanda betonun sergilenmesi gibi, web sitelerinde de stil sahibi olmayan, temiz HTML kullanımı.

-Genellikle tek bir renk tonunu içeren, siyah, beyaz ve gri gibi tek renge sahip bir renk şeması kullanımı.

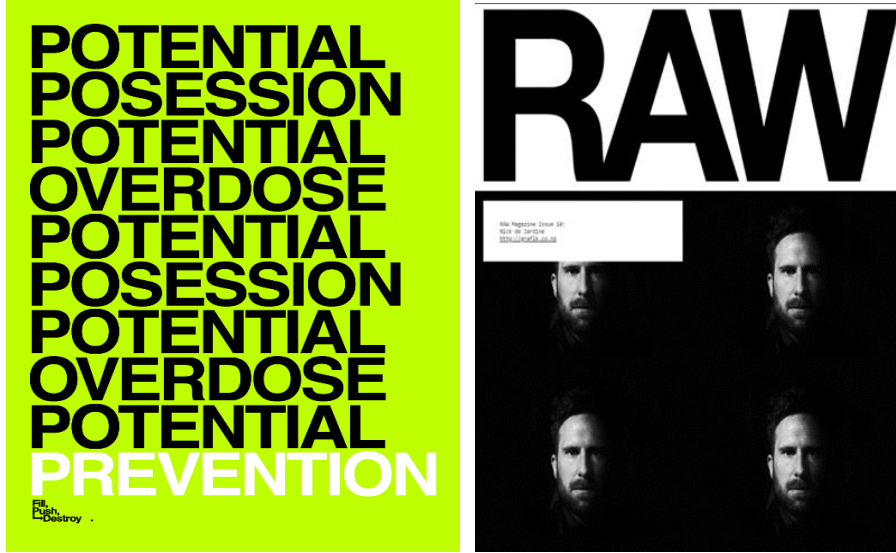
-Sadelik ve işlevselliği amaçlayarak, süslemelerden arındırılmış olma.

-Modüler ve tekrarlanan tasarım öğelerini kullanma.

-Doğrusal kenarlarla parçaları birbirine ekleme ve bu parçaları düzenlemeden veya manipüle etmeden sunma gibi özelliklerin tamamı ya da bazısı farklı grafik tasarım alanlarındaki örnekleriyle karşımıza çıkmaktadır.

Brütalizmin savunucuları onun dürüstlüğüne ve cüretkâr yaklaşımına ilgi duyarlar. Web tasarımında Brütalizmin çoğunlukla işlevsel olarak başladığı görülmektedir. Kasıtlı olsun ya da olmasın, web tasarımcıları basit, gösterişsiz ve kullanışlı arayüzler yaratmaya odaklandıklarında, brütalizmden ilham alırlar. Brütalizmin bu yönüyle tasarımı çıplak bir HTML sitesi olarak kullanıma sunulabilir. Bu tarzda tasarlanmış web tasarımları internetin yalnızca HTML'ye sahip olduğu günlerde yaratılmış gibi görünürler. Brütalist web siteleri, binaların pürüzlü kenarları gibi her türlü düzenlemeden kaçınır, Arial ya da Times New Roman gibi varsayılan bilgisayar yazı tiplerini ve işlenmemiş fotoğrafları tasarımda kullanırlar. Brütalizm akımına has bir özellik olan devasa taş binaların heybetli doğası, web tasarımcıları tarafından sıklıkla büyük boyutlu tipografiyle yorumlanmaktadır.

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

Resim 6: Brutalist Tasarım Örnekleri.

Dijital ortamda brütalizm, genç nesil tarafından günümüzün web tasarımının hafifliğine, iyimsерliğine ve anlamsızlığına bir tepki olarak kullanılmaktadır. Brütalist web sitelerinin çoğunluğunun sahip olduğu birkaç belirgin özellik vardır. Tek renkli arka plan (her zamanki gibi beyaz, siyah veya yeşil); göze batan alışılmadık renk tonları, bazen kod görselleştirmesine benzeyen monospaced ya da büyük ve kalın tipografi; belirgin bir hiyerarşinin olmaması, yönlendirmelerin hiç olmaması ya da bazen oldukça sıra dışı olan basit yönlendirmelerin bulunması, süslemelerin tipografi ya da geometrik tekrarlarla yapılması gibi özellikleri brütalist web tasarımlarında görmekteyiz (Reed, 2017). Kodların azlığı nedeniyle hızlı kullanım sağlaması gibi bazı teknik özelliklerle birlikte bu özellikler brütalist web sitelerine olan ilgiyi arttırmaktadır.

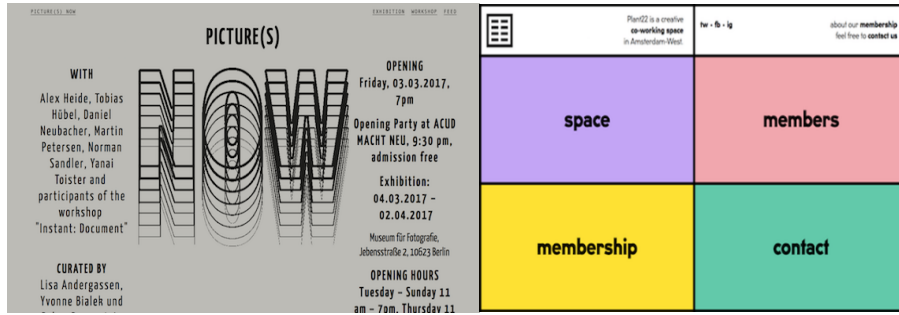
**Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 12, 2024 Bahar,
e-ISSN: 2651-4605**

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

Resim 7: Joao Paulo Teixeira'nın giriş sayfası ve Seven: Thirty web siteleri.

Örneklerde görüldüğü gibi anlaşılır, basit, vurgulanmak istenenin doğrudan gösterildiği tasarımlarda brütalist etkiyi görmek mümkündür. Günümüzde bireysel ya da kurumsal birçok amaca hizmet eden brütalist web siteleri mevcuttur. Bu web site örneklerinin incelenmesi brütalizmin web site tasarımları üzerindeki etkisini anlamamızı kolaylaştıracaktır.

Resim 8: Şimdi Resimler (solda) ve Plant22 web site tasarımları.

Picture Now (Şimdi Resimler) adlı afişte birçok brütalist unsurun vurgulandığını görmekteyiz. Beton benzeri arka plan rengi, basitleştirilmiş ve hiyerarşik olmayan bir yazı tipi kullanılmıştır. Ayrıca hepsinin merkezine, genellikle brütalizm çağında tasarlanan büyük boyutlu binalara benzeyen büyük boyutlu bir metin yerleştirilmiştir. Plant 22'ye ait afişte görüldüğü gibi tasarımcıların brütalizmin ilkelerini web'e uyarlayabilmelerinin bir başka yolu da modüler tuğlalar kullanmaktır.

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

Izgara tabanlı tasarımın Őu anda moda olduğu ve duyarlı tasarımla çok iyi uyum sağladığı göz önüne alındığında brütalist akımın bir parçası olduğu kabul edilir (Scaca, 2018). Günümüz web tasarımlarında brütalizm, genç ve cüretkar olarak karşımıza çıkar ve genellikle daha genç, daha sanatsal izleyicileri hedef almaktadır. Kullanıcılara etkileyici bir deneyim sunan bu web tasarım ekolünün çoğunlukla serbest çalışanlar, yaratıcılar ve çağdaş bir izleyici kitlesinin ilgisini çekmeyi uman markalar tarafından kullanıldığı görölmektedir. Bu yaklaşım, aynı zamanda tek seferlik bir etkinlik veya sergi düzenlemek isteyenler için de akıllıca bir seçim olabilir. Brütalist tasarımlar, büyük kitleler yerine yalnızca tasarımlarının sınırlı bir kitleye hitap edeceğinin bilincinde olan cesur tasarımcılar tarafından tercih edilmektedir.

Resim 9: Emma adlı kâr amacı gütmeyen bir kuruluşa ait brütalist web sitesi örneği.

Emma'ya ait afiş tekrar eden, dikkat çekici tipografisi, sade renk tercihiyle brütalizmden ilham almış gibi görünüyor. Bu alışılmışın dışında düzen, kâr amacı güden bir kuruluş için uygun olamayabilir. Fakat Emma gibi sanatsal bir organizasyon için mükemmel bir tercihtir. Diğer tasarım alanlarına baktığımızda brütalist tasarımları sergilemek için tasarımcıların grafik ve yazı karakterleri kombinasyonunda posterler tasarladıklarını da görmekteyiz. Bu tasarımlarda bazen ana hatlarıyla, bazen de dolu ve genişletilmiş yazı karakterleri kullanılmaktadır. Dijital tipografide brütalizm, bazen beklenmedik Őekillerde yerleştirilmiş büyük ve heybetli harflerle tasarlanmış olarak karşımıza çıkar.

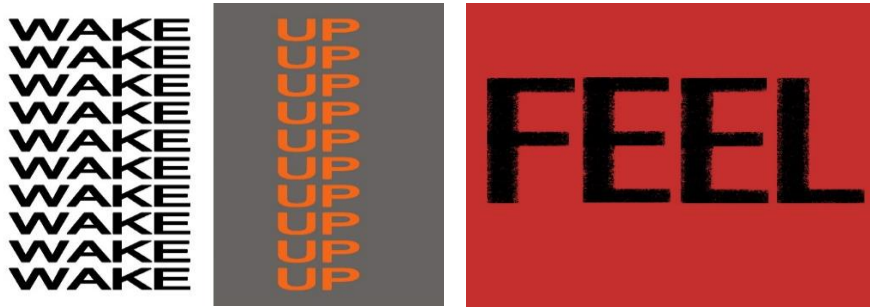
Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

Resim 10: Brütalist Tipografi Örnekleri.

Grafik Brütalizm ve Mimari Brütalizmi görsel olarak karşılaştırmaya çalışırsak, mimari çığ, kaba ve cilasız olarak tanımlanırsa, benzer şekilde bu özellik Grafik Brütalizm'in bir özelliği olabilir. Ancak, iki stili yönlendiren fikirleri karşılaştırmak daha uygun olacaktır (Royseland, 2018). Görsel olarak, orijinal brütalist yaklaşımda tasarlanmış bir nesnenin brütalist mimarideki gibi işlevine odaklanmak ve kasıtlı olarak bu işlevi çarpıcı bir şekilde vurgulamak brütalist tasarımın özellikleri arsındadır (Brage, 2019). Grafik tasarımda brütalizm ham özgünlüğe, yeniliğe ve eldeki malzemeleri en iyi şekilde değerlendirmeye dönüşü ifade eder. Bugün brütalizmin iyimserliğini, sadece mimaride değil grafik tasarımda da görmek mümkündür.

Brütalist Afiş Tasarımı Uygulamaları

Resim 11: Brütalizm etkisinde tipografik afiş (Yunus Őafak Kahraman).

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

Yukarıdaki afiş tasarımlarının ilkinde brütalizm akımını temsilen gri renk tonları kullanılmıştır. Tipografinin tekrar eden kelimelerden oluşması, bu akımın tekrar eden formları kullanması ile ilgilidir. Brütalist akıma bağlı kalınarak sade, yalın ve işlevsel bir tasarım yapılmış iri harflerle yazılmış kelimelerin tekrarı ile dikkat çekicilik sağlanmaya çalışılmıştır. İkinci afişte dikkat çekicilik özelliği, brütalist tasarımda çok kullanılan kırmızı rengin zemine uygulanmasıyla gerçeleştirilmeye çalışılmıştır. Harflerin köşeli dikdörtgensel yapıları düşünülerek “feel” kelimesi seçilmiş böylece brütalist yapıya atıfta bulunulmuştur. Harflerdeki doku, betonun ham hâliyle kullanılışını temsil ederken iri puntolu harfler kullanılarak brütalizmin heybetli yapılarının etkisi verilmeye çalışılmıştır. Dikkatin tipografide yoğunlaşması için başka herhangi bir süsleme unsuru kullanılmamış, tasarım en yalın hâliyle bırakılmıştır.

Sonuç

Grafik tasarım uygulamaları, oldukça geniş bir alanı kapsar. Bu uygulamaların pek çoğu birbiri ile ilişki içerisindedir. Grafik tasarımın kitap kapakları ve içerikleri, dergi, gazete, web tasarım, afişler, ürün ambalajları, bilgilendirme amaçlı ilanlar, film setlerinin tasarımı ve yayımlar gibi oldukça geniş bir yelpazesi vardır. Bu çalışmada, grafik tasarım alanında brütalizmin geçmiş ve bugünde olan uygulamaları incelenmiştir. Elde edilen bilgiler ışığında, iki farklı afiş tasarlanmıştır. Brütalist yapıların etkileyicilikleri, görkemleri, ilham veren yaratıcılıkları, inşa edilme teknikleri, onları sıradan olmanın ötesine taşımıştır. Sahip oldukları atmosfer, bugün bile izleyicilerinde hayranlık uyandırmaktadır. Brutalizm felsefesinin grafik tasarımın temel işlevlerinden olan çarpıcılık, hatırlanabilirlik ilkelerine önemli ölçüde katkı sağlaması ve göze kolay gelmeyen yapısı tasarımcılarda ilgi uyandırmaktadır. Bu çalışmada genel olarak brütalist tasarımın iyimserliğinden yola çıkılarak yapılan tasarımlar üzerinde durulmuş olsa da bu akım zaman zaman eleştirilen acımasız, soğuk, karamsar yönleriyle de bazı dijital oyunlarda ya da popüler film serilerinde kullanılmaya devam etmektedir. Hayranlık uyandırıcı yönlerinin yanında birçok eleştirinin de odağında olan brütalizm akımının, mimaride eski gücünü yitirmiş olmasına rağmen kendi temel felsefesinden ilham alan tasarımlarıyla günümüzde de ilgiyle karşılandığı görülmüştür.

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

Yazar Katkı Oranları ve Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma tek yazarlı olup yazar katkısı yüzde yüzdür. Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Banham, R. (2011). The New Brütalizm. *October* (136), 19-28. https://doi.org/10.1162/OCTO_a_00034.
- Brage, E. (2019). *The rise of brütalizm and antidesign: And their implications on web design history*. Informatics at the School of Engineering, Jönköping University, Sweden.
- Highmore, B. (2013). Brütalist Wallpaper And The İndependent Group. *Journal Of Visual Culture*, 12(2), 205-221.
- Highmore, B. (2017). *The art of brütalizm: rescuinghope from catastrophe in 1950s Britain*. Yale University Press.
- Kiremitçi, A. ve Kılınç, C. (2016). Betonun yarattığı akım: Brütalizm. *Hazır Beton Dergisi*, 138, 83-86.
- Mould, O. (2017). Brütalizmredux: Relational monumentality and the urban politics of brütalist architecture. *Antipode*, 49(3), 701-720.
- Reed, A. (2017). Inspiring&Trendy Brütalist Websites That Will Make Your Day, <https://designwebkit.com/design/trendy-brütalist-websites/>.
- Salgın, B. (2007). *Brüt Beton, Brütalizm ve Türkiye Örnekleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Saval, N. (2016). Brütalizm is back. The New York Times.
- Scaca, S. (2018). Brütalist Web Design: *Where Did It Come From and Why Is It Back?* WPMU DEV. <https://wpmudev.com/blog/brütalist-web-design-where-did-it-come-from-and-why-is-it-back/>.
- Selçuk A. S. (2013). Hayat Kadar Gerçek. <http://selenselcuk.blogspot.com/2013/01/hayat-kadar-gercek-brütalizm.html>.

Kahraman, Y. Ő. (2024). Mimari bir akım olan brütalizmin grafik tasarım alanında kullanımı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (12), 53-69. DOI: 10.54557/karataysad.1457763

Stewart, J. (2022, 4, 12). Brütalizm: *What is it and Why is it Making a Comeback?* My Modern Met. <https://mymodernmet.com/brütalist-architecture/>.

Victoria, W., Zimmerman, C. (2011). *New Brütalist Image 1949–55: 'atlas to a newworld' or, 'trying to look at things today'* Issue 4. <http://britishartstudies.ac.uk/issues/issue-index/issue-4/new-brütalist-image>.

Resim 1: <http://selenselcuk.blogspot.com/2013/01/hayat-kadar-gercek-brütalizm.html>.

Resim 2: <http://britishartstudies.ac.uk/issues/issue-index/issue-4/new-brütalist-image>.

Resim 3: <https://www.dezeen.com/2016/12/18/liliana-ovalles-mini-concrete-sculptures-brütalist-buildings/> ve <https://www.gzt.com/infografik/arkitekt/heykel-ve-mimarinin-kesisimi>.

Resim 4: <https://www.arkitera.com/haber/Brütalizmn-dansi-v-endustriyel-tasarimda-ve-mobilya-tasariminda-brütalizm/>.

Resim 5: <https://www.itsnicethat.com/articles/popular-this-brutal-house>.

Resim 6: <https://brütalistwebsites.com/raw/grafik.co.nz/>.

Resim 7: <https://wpmudev.com/blog/brütalist-web-design-where-did-it-come-from-and-why-is-it-back/>.

Resim 8: <https://wpmudev.com/blog/brütalist-web-design-where-did-it-come-from-and-why-is-it-back/>.

Resim 9: <https://webflow.com/blog/10-brütalist-websites>.

Resim9:<https://www.icmimarlikdergisi.com/2017/01/05/brütalizmden-ilham-alinarak-tasarlanmis-objeler/>.

Resim 10: <http://selenselcuk.blogspot.com/2013/01/hayat-kadar-gercek-brütalizm.html>.

Resim 10: <https://bashooka.com/inspiration/brütalist-typography-designs-for-inspiration/>.

Resim 11: Kahraman, Y. Ő. (2019). Brütalizm etkisinde tipografik afiş [Dijital afiş].